

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

No11
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 586 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayeva X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni	24
<i>Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari	27
<i>Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati	30
<i>Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi	34
<i>Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi</i>	
Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv	38
<i>Alinazarova Mahfuza</i>	
Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini	43
<i>Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li</i>	
Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar	48
<i>Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna</i>	
Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish	53
<i>Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich</i>	
Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi	58
<i>Ergasheva S. T.</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish	61
<i>Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati	64
<i>Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi</i>	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish	68
<i>Hojikarimova Gulasal Tadjaliyevna</i>	
Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish	71
<i>Jo'rayeva Matluba</i>	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari	74
<i>Komilova Z. X.</i>	
O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati	80
<i>M. Yu. Mahkamova</i>	
Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari	86
<i>Madazizova Dilfuza Raxmatullayevna</i>	
Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes	90
<i>Madina Tilavova</i>	
Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar	94
<i>N. O. Saidova</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli	99
<i>Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna</i>	
Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli	103
<i>Ochilova Dilbar Isroilovna</i>	
Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi	108
<i>Oripova Zilola</i>	
Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi	113
<i>Pulatova Sitora Abdurazzoq qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari	118
<i>Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich</i>	
Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri	122
<i>Qurbanova Ilmira Alisher qizi</i>	

Blended Learning	125
Quvandikova Xadicha	
Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li	
"Qurilish jarayonlari texnologiyasi" fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish	135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna	
Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli	140
Rustamova Nodira Rustamovna	
Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari	145
Sitora Toshmatova	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati	149
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Musiqqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi	153
Toshpulatova Saida Kuzibaevna	
Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish	158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlrat qizi	
Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools	161
Ulasheva Lobar	
Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish	164
Valiyeva Nargiza Athamboyevna	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari.....	169
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar	173
Xanbabayev Hakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li	
Tasavvufdagi "muhosaba" va "tafakkur" amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi	176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich	
Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati.....	182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna	
Ota-ona mehriining bola psixologiyasiga ta'siri	185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi	
Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi	189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna	
Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам	193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития	203
Раупова Шохида Ахроровна	
Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы	207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы.....	211
Сулейманова Нилуфар Камилловна	
O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni	214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi	
Bolalarda axloqiy qadriyatlarini shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari	218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi	
Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari	221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna	
Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari	224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna	

MUNDARIJA	СОДЕРЖАНИЕ	CONTENTS
	O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari 229 Abirova Umida Nazarovna	
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differensiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari..... 232 Adhamova Diyora Sanjar qizi	
	Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy 239 Tangriyev Abdukarim Tovashevich	
	Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati 244 Hafizov Shahriyor Shavkatovich	
	Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari 248 Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi	
	Axborotning gnoseologik mohiyati 256 Kamolova Munojatxon Jaloldinovna	
	Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari 259 Mamatova Aziza Bo'riboevna	
	Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari 262 Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich	
	Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi..... 267 Maxkamova Dilafuz Aliyevna	
	Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv 271 Normamatova Kamola Gulmamat qizi	
	O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida)..... 274 S. Sh. Azamatova	
	Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari 277 Salayeva Aziza Muhammadmurot qizi	
	Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari 282 Xolova Mohigul Shavkatovna	
	Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish 287 Xudoyberganov Atham	
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish 291 Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi	
	Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление 295 Кадирова Наргиза Азаматовна	
	Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка) 298 Мамырбаева Дина	
	Структура и стратегии развития предметных компетенций 304 Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
	Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda morfologik kompetentlikni shakllantirish 308 Ganiyeva Shodiya Azizovna	
	Модель "4+1+1" как ключевой механизм в системе практической подготовки учителей музыки..... 313 Мухитдинова Малохатхон Саиджабборовна	
	Tarbiya fanini o'qish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish 317 Nazarova Nasiba Abdullayevna	
	Tarbiyachining kasbiy psixologik xususiyatlari 320 Shamshetova Anjim Karamaddinovna	
	Boshlang'ich ta'limda tarbiya nazariyasi va metodologiyasi 323 Bo'ronova Iroda Bo'ronovna	
	Yosh dzyudochi qizlarning mashg'ulotlar jarayonida jismoniy tayyorgarligini oshirish texnologiyalari 327 Matmuratova Iroda Baxtiyor qizi	
	"Odob us-solihin" asarida yoritilgan axloqiy-didaktik g'oyalar va uning pedagogik mazmuni 332 A. N. Nusratov	
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslari 336 Xolmatov Pardaboy Qoraboevich, Abdurasulova Dilnoza	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida loyihalashtirishning o'rni	342
<i>Abdusattorova Go'zalxon Abdulxabib qizi</i>	
Tibbiyot va frazeologiya inson omilida	346
<i>Achilov Muzaffar Norquliyevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fazoviy tasavvurlarni rivojlantirishda matematikaning ahamiyati	349
<i>Mamasaidova Muhabbat Abdulalom qizi, Akbaraliyeva Marjona Xurshid qizi</i>	
Ekoestetik kompetensiyani shakllantirishning xorijiy va milliy tajribalar tahlili	354
<i>Alijonova Maftuna Maxamadjon qizi</i>	
Pedagogik jarayonda talabalarda qadriyatli munosabatlarni shakllantirish mexanizmlari	359
<i>Alikulova Muxayyo Sherovna</i>	
Ingliz ritsarlik romanlarining lingvopoetik tahlili	362
<i>Durdona Boychayeva, Aliyeva Elmira</i>	
Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya berishning pedagogik asoslari	365
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasining mazmuni mohiyati va tarkibiy tuzilmasi	369
<i>Axmadjonova Jasmira Jamshid qizi</i>	
Developing Writing Competence Among CEFR B1 and Ielts Learners Experiencing Difficulties in English Language Acquisition	374
<i>Ayturayev Majid Mavlankhanovich</i>	
Ta'lim jarayonida ijtimoiy intellektni rivojlantirishning milliy qadriyatlarga asoslangan modeli	378
<i>Azamov Umarxon Yaxyoxonovich</i>	
Complications in Teaching Argumentative Speech to Students in Grades 8–9	383
<i>Buribayeva Aziza Ismatillaevna</i>	
Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	386
<i>Buriyeva Aziza Nematovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy faolligini shakllantirish	390
<i>Davronova Sevinch</i>	
O'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishda maqollardan foydalanish bo'yicha manbaalar tahlili	394
<i>Boltayeva Barno, Eliboyeva Surayyo Abdulkarim qizi</i>	
Social Roots and Psychological Consequences of Domestic Violence	399
<i>Dumarova Gulmira Kozimbekovna, Mamadaliyeva Gulmira, Sultonova Zulhayo</i>	
The Transversal-Methodical Competence of a Preschool Educator is the Foundation of Effective And Quality Education	402
<i>Ergasheva Barno Ziyavitdin kizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning innovatsion yo'llari	406
<i>Erkinova Mehriniso Ro'ziboyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish strategiyalari	411
<i>Eshonkulova Hilola Rajab qizi</i>	
Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning bilish faoliyatiga ta'siri	415
<i>Habibova Shyira Baxtiyrovna</i>	
Ruhiy rivojlanishi sustlashgan boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish buzilishlarini aniqlash va bartaraf etish	419
<i>Ikromova Sarvinoz Siroj qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda riskologik kompetentlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	424
<i>Jabborova Dilafuz Furqatovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili o'rganish jarayonida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning psixologik asoslari	428
<i>Jurayeva Sug'diyona Shamsiddin qizi</i>	
Transforming Education: The Impact of Emerging Technologies on Modern Pedagogical Practices	431
<i>Kadirova Ferangiz Himmatillo qizi</i>	
Salomatlik etikasi konsepsiyasi va pedagogik madaniyat – talabalar ma'naviyati va dunyoqarashini shakllantirishdagi roli	435
<i>Kamalova Yoqutxon Bahodirovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Tarbiyachilarning kasbiy mahoratini takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish omillari 439 Kenjayeva Dildora Terkashevna Maktab ta'lim tizimida innovatsiyalarning o'rni va ahamiyati 443 Kistabayeva Gulchexra Djurakulovna Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyati va o'quv motivlarining shakllanishi 448 Latifa Zarifovna Korayeva Maktabgacha ta'lim tizimining raqamlashtirilishi: xalqaro tajriba va istiqbollar 451 Mahmudova Zulfiya Homidovna, Hoshimova Dilnoza Boymirzoevna Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini dizayn tafakkurga o'rgatishda STEAM yondashuvining didaktik imkoniyatlari 454 Mamadaminova Munisa Maxmudjon qizi, Boboxonova Shodiyona Rustam qizi Tabiatni asrash – kelajakni asrash: Buxoro misolida 459 Mardonova Saodat Muzaffarovna Bo'lajak pedagoglarda o'z-o'zini baholash kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish 463 Meyliyeva Nafosat Gulomovna Sun'iy intellektning ta'limda kognitiv va metakognitiv jarayonlarga ta'siri 466 Murodov Ulug'bek O'tkir o'g'li Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limning tashkil etilishi 470 Mustofoyeva Muhabbat Husniddin qizi The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress 473 Nargiza Khayrullayevna Ortikova, Laziz Azizovich Normuratov Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari 477 Ortiqov Akmaljon Abdusalom o'g'li CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilishi 481 Qarshiyeva Sarvinoz Ural qizi The Use of Mobile Apps to Build Vocabulary Proficiency 486 Kosimov Sunnat Ravshan ugli Yoshlar tafakkurini rivojlantirish va ma'naviyatini oshirishda tasviriy san'atning o'rni 490 Quvonchbek Abduxamidov Axborot texnologiyalari ta'sirida san'at tushunchasining o'zgarishi 494 Rajabova Laylo O'tkir qizi Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari 498 Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning pedagogik asoslari 501 Yusufzoda Shabnami Yunus, Rashidova Saida Ravshonbek qizi Axborot texnologiyalarini fizika darslarida qo'llash 506 Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li Axborot xavfsizligini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanish afzalliklari 510 Raxmetova Lazzat Eshitishda nuqsonli bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlarining o'ziga xosligi 513 S. A. Mamatisayeva Androgogik yondashuvning integrativ metodikasi 517 Sattorova Shaxlo Axadovna Gendered Language in Uzbek and English Media Discourse 520 Sultonova Charos Iskandar kizi Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirishga ta'sir qiluvchi omillar 527 Suyunova Matluba Abdusaidovna Empatiya shifokor–pasiyent munosabatida: tibbiyot talabalarining psixologik tayyorgarligi 531 Tajiboyeva Odinoxon Rustamjon qizi, Qurbonova Fotima Farhodjon qizi Modern Approaches to Teaching Grammar 534 Tuychiyev Azamat Farkhod ugli The Importance of Psychological Preparation of Preschool Children for School Education 538 Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li
-------------------------------------	---

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagoglarining kasbiy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish	541
<i>Xabibullayeva Sayyoraxon Maxamadali qizi</i>	
Imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalar faoliyatida universal ta'limning imkoniyati	544
<i>Xolmatova Sarvinoz Raxmatilla qizi</i>	
Kurashchilarning umumiy va maxsus sport tayyorgarliklari.....	548
<i>Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li</i>	
Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini rivojlantirish bosqichlari.....	551
<i>Yarova Gulhayo Fazliddin qizi</i>	
Arxitektura va dizayn yo'nalishi bitiruvchilarini kasbga yo'naltirish vositasida axborot almashish jarayonlarini optimallashtirish metodikasini takomillashtirish.....	555
<i>Kuchimov M. K.</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	559
<i>Quldashv Murodjon G'aniyevich</i>	
Лингвистическое исследование влияния социальных сетей на синтаксические изменения в языке современного поколения.....	562
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining nutq madaniyati.....	566
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna, Gulimbayeva Barno</i>	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа-маҳалля" в Узбекистане ...	570
<i>Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли</i>	
Mantiqiy masalalarni bajarishning metodik usullari	575
<i>Tosheva Yulduz</i>	
Bo'lajak ofitserlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik-psixologik omillar (jamoat xavfsizligini ta'minlash bo'linmalari misolida)	579
<i>Yarmatov Akbar Normurotovich</i>	
Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish muammosining xorijiy tadqiqotlardagi talqini	582
<i>Matyakubov Elyor Rajapovich</i>	

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARINI KASBIY KOMPETENTLIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING METODIK ASOSLARI

Xolmatov Pardaboy Qoraboevich

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti,
"Pedagogika va psixologiya" kafedrası professor v.b.,
pedagogika fanlari nomzodi

Abdurasulova Dilnoza

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti,
"Pedagogika va psixologiya" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslariga oid fikr va mulohazalar bayon etilgan. Tadqiqotda kasbiy bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish, innovatsion salohiyatni shakllantirish, pedagogik hamkorlik tamoyillarini tatbiq etish hamda o'qitishning sifati va samaradorligini oshirishga qaratilgan ta'lim texnologiyalarining ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy kompetentlik, takomillashtirish, kasbiy bilim va ko'nikma, innovatsion salohiyat, kasbiy rivojlanish, pedagogik hamkorlik, modellashtirish, o'qitish sifati, ta'lim texnologiyalari samaradorligi.

Abstract: This article presents analytical insights into the methodological foundations for improving the professional competence of future primary school teachers. The study highlights the importance of developing professional knowledge and skills, fostering innovative potential, strengthening pedagogical cooperation, and applying educational technologies aimed at enhancing the quality and effectiveness of teaching.

Key words: professional competence, improvement, professional knowledge and skills, innovative potential, professional development, pedagogical cooperation, modeling, educational technologies for improving teaching quality and effectiveness.

Аннотация: В статье представлены идеи и аналитические комментарии, посвящённые методическим основам совершенствования профессиональной компетентности будущих учителей начальных классов. Особое внимание уделено развитию профессиональных знаний и умений, формированию инновационного потенциала, педагогическому сотрудничеству и применению образовательных технологий, направленных на повышение качества и эффективности обучения.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, совершенствование, профессиональные знания и умения, инновационный потенциал, профессиональное развитие, педагогическое сотрудничество, моделирование, образовательные технологии повышения качества и эффективности обучения.

KIRISH

Dunyo ta'lim tizimi tashkilotlarida tizimli zamonaviy ta'limni ilmiy-tashkil etish, darsdan tashqari mashg'ulotlar jarayonida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini takomillashtirish metodikasini takomillashtirish texnologiyalari amaliyotga joriy etilayotganidan xabardormiz. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy faoliyatga tayyorgarlik kompetensiyalarini takomillashtirish, ta'lim modullarini, multimedia elektron resurslarini yaratish, kasbiy faoliyatni loyihalashtira oladigan kasbiy ijodiy faoliyatga tayyorlashga qaratilgan amaliy loyihalarni tatbiq etish asosida tizimli ishlar amalga oshirilmoqda.

Jahon ta'lim tizimi tashkilotlarida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini takomillashtirish metodikasini va mutaxassislik fanlarini o'qitish jarayonida kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish tendensiyalari, shuningdek, talabalarda kasbiy intellektual-kognitiv faoliyatni takomillashtirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar muntazam amalga oshirilmoqda.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini takomillashtirish metodikasini ta'lim jarayonida talabalarda kasbiy bilim hamda ko'nikmalarni, innovatsion salohiyat hamda kasbiy rivojlanishni,

ta'limda pedagogik hamkorlik tamoyillarini modellashtirish, o'qitishning sifati va samaradorligini oshirish ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarga e'tibor qaratilmoqda.

Respublikamizda so'nggi yillarda ta'lim bosqichlarida, xususan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish, kreativlikni baholash mezonlari va parametrlarini aniqlashtirishning prognostik modellarini tatbiq etishning me'yoriy asoslari ishlab chiqilishiga e'tibor qaratilmoqda. "Uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatlil ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirish" ustuvor vazifa etib belgilandi. Jumladan, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning didaktik imkoniyatlari kengayadi.

O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son¹ Qonuni^[1], O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son² Farmoni^[2], O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son³ Farmoni^[4], O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 27-fevraldagi "Pedagogik ta'lim sohasini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4623-son⁴ qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish to'g'risida"gi PF-5847-son⁵ Farmoni hamda mazkur faoliyatga tegishli boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirish muhimdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish N.E. Berdikulova, N.A. Abduraxmonova, A.P. Baltamuratova, B. Yo'ldoshev, D.M. Elmuratova, A.R. Hamroyev, H.X. Hamzayev, O.Q. Haydarova, M.M. Kuranova, U. Masharipova, N.A. Normurodova, Sh.U. Nurullayeva tomonidan o'rganilgan. Ta'limning mobillashuvi sharoitida talabalarning o'quv-bilish faoliyatini rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslarini takomillashtirish tadqiqotchi Z.T. Raximov tomonidan, talabalarda bilish qobiliyatini o'stirish, malakali mutaxassislarini tayyorlash masalalari esa D.N. Arziqulova, D. Yo'ldosheva, M. Ochilov, G.N. Ibragimovalarning tadqiqotlarida o'z aksini topgan. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish A.L. Andreyev, V.I. Baydenko, A.S. Belkin, A.N. Daxin tomonidan, talabalarning mustaqil bilim faoliyatini tashkil qilish Ye.A. Yevseyeva, B.D. Yelkokin, B.P. Yesipov tomonidan, pedagogika oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarida kasbiy kompetentligini rivojlantirish I.A. Zimnaya, I.V. Krugolva, N.N. Lobanovalar tomonidan ilmiy-tadqiqot ishlari olib borilgan. Oliy ta'lim muassasalarida axborotlar bilan ishlash, o'zini o'zi boshqarish, ilmiy tafakkurni kengaytirish, kasbiy faoliyatga tayyorgarlik bilan bir qatorda ularning kasbiy kompetentligini rivojlantirish va bu bo'yicha tizimli ishlarni amalga oshirish dolzarb vazifalardan biri sanaladi. Jumladan, ular fanni o'rgatib, amaliyotga tatbiq qilishda kreativ yondashilgan ta'limning mazmuni va mohiyatini bilishi asosli. Shuningdek, bugungi kunda zamonaviy ta'limning asosiy muammolaridan biri bo'lajak o'qituvchilarga ularning ijodiy va shaxsiy rivojlanishida ijodiy, xolisona va ijodiy yordam berish hamda ijodiy fikrlovchilarni kasbiy mehnatga tayyorlash hisoblanadi.

"Kompetentlik" tushunchasi "Ta'limning umumiy mazmunini modernizatsiya qilish strategiyasi"ga ko'ra, quyidagilarni o'z ichiga oladi deb xulosa qilingan: xulq-atvor, texnologik, erorastion, kognitiv, motivatsion, ijtimoiy va axloqiy komponentlar, ta'lim natijalari va boshqalar. Shu bilan birga, kompetensiyaga asoslangan yondashuvni amalga oshirishga bag'ishlangan tadqiqotlar, ilmiy manbalar va materiallarda "kompetentlik" tushunchasining umumiy qabul qilingan aniq ta'rifi mavjud emasligi ma'lum. Bundan tashqari, pedagogika nazariyasi va amaliyotida, shuningdek, bu bo'yicha amalga oshirilayotgan tadqiqotlarda talabalarning "kompetensiyalari"ni izohlash bilan bog'liq masalalar hali ham faol muhokama qilinmoqda.

Boshlang'ich ta'limda kasbiy kompetentligini rivojlantirish masalasi zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik muammo sifatida qaralmoqda, ta'lim jarayonining asosiy subyekti bo'lmish o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi va ijodiy salohiyatini oshirish bilan bevosita bog'liqdir. Kasbiy kompetentligini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida ko'rilishi ushbu jarayonning murakkab va ko'p qirraliligidir. Kasbiy kompetentligini rivojlantirish masalasi boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'z faoliyatini yangicha yondashuvlar bilan tashkil etish qobiliyatiga

1 O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonuni: <https://lex.uz/docs/-5013007>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni: <https://lex.uz/docs/-5841063>

3 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni <https://lex.uz/ru/docs/-4545884>

4 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 27-fevraldagi "Pedagogik ta'lim sohasini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4623-son qarori: <https://lex.uz/docs/-4749364>

5 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni: <https://lex.uz/ru/docs/-4545884>

asoslangan. Ta'lim jarayonining yangi talablarga mos ravishda o'qituvchilarning o'z pedagogik metodlarini takomillashtirish zaruratini ko'rsatadi. O'qituvchi o'z darslarini faqat standart rejada emas, balki ijodiy shaklda tashkil etishga undovchi strategiyalarga ega bo'lishi, kasbiy kompetentligini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida o'qituvchilarning faqat o'z darslarini tashkil qilishida emas, balki bolalar bilan ishlashda ham kasbiy yondashuvlarni qo'llash qobiliyatini o'z ichiga oladi. Ta'limning individuallashtirilgan shakllarini joriy etish hamda bolaning o'ziga xos qobiliyatlarini ochishga qaratilgan bo'lishi zarur. Mualliflik yondashuvi sifatida ushbu muammoni hal qilishda milliy va xalqaro tajribalarni uyg'unlashtirish zarur. Mahalliy pedagogik muhitga mos keluvchi didaktik vositalarni ishlab chiqish va ularni ta'lim tizimiga tatbiq etish kasbiy kompetentligini rivojlantirish uchun zaruriy shart hisoblanadi. Shu bilan birga, boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'z pedagogik tajribalarini boyitish va o'zini rivojlantirish uchun doimiy refleksiya jarayonini joriy qilish tavsiya etiladi.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish ta'lim tizimi oldida turgan dolzarb pedagogik muammo hal qilish uchun tizimli yondashuv, zamonaviy metodlarni joriy etish hamda innovatsion didaktik materiallardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning metodologiyasi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish jarayonini ilmiy asosda o'rganishga qaratilgan bo'lib, ma'lumotlar asosan kuzatish, suhbat, pedagogik diagnostika, anketa va test sinovlari orqali yig'ildi. O'quv mashg'ulotlari jarayonidagi pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, talabalarning kasbiy ko'nikmalarini namoyon etuvchi amaliy topshiriqlarni baholash ham asosiy manbalardan biri bo'ldi. Olingan ma'lumotlar mazmuniy tahlil, pedagogik-psixologik tahlil, statistik guruhlash, solishtirish va umumlashtirish usullari yordamida qayta ishlanib, kasbiy kompetentligini shakllantiruvchi omillar, mavjud muammolar hamda rivojlanish dinamikasi aniqlab berildi. Shuningdek, tajriba-sinov mashg'ulotlari natijalari qiyosiy tahlil qilinib, qo'llangan metodik yondashuvlarning samaradorligi aniqlangan ilmiy xulosalar bilan mustahkamlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Boshlang'ich ta'limda kasbiy kompetentligini rivojlantirish zamonaviy ta'limning dolzarb pedagogik muammolaridan biri sifatida ajralib turadi. O'qituvchilarning o'z faoliyatini innovatsion va ijodiy shaklda tashkil etishga tayyorligini oshirish zarurati bilan izohlanadi. Kasbiy kompetentlik o'qituvchilarning muammolarni hal qilish, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va yangi pedagogik yondashuvlarni qo'llash ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Ushbu masala ilmiy asoslangan tahlil hamda kompleks yondashuvni talab qiladi.

Kasbiy kompetentligini rivojlantirishning asosiy pedagogik muammosi o'qituvchilarning o'z faoliyatini yangilash va modernizatsiya qilish ehtiyojidir. Ta'lim tizimida o'qituvchilarning kasbiy salohiyatini oshirish masalasida olib borilgan tadqiqotlar ko'rsatadiki, ijodiy kompetentligini rivojlantirish jarayonida milliy pedagogik qadriyatlarni hisobga olish muhimdir.

Kasbiy kompetentligini rivojlantirish jarayonida quyidagi asosiy pedagogik muammolar aniqlandi:

1. **Nazariy va amaliy farqlar** – ya'ni o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligida nazariy bilimlarning amaliy faoliyatda yetarli darajada qo'llanilmasligi. Bu holat kasbiy kompetentligini rivojlantirish jarayoniga to'sq bo'lib xizmat qiladi.
2. **Pedagogik yondashuvlarning yetarli darajada rivojlanmaganligi.** Ta'lim tizimida kasbiy yondashuvlarni rag'batlantiruvchi texnologiyalar va metodlar yetarli darajada joriy qilinmagan.
3. **Innovatsion resurslarning cheklanganligi.** Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining innovatsion resurslardan foydalanish imkoniyatlarining cheklanganligi ularning ijodiy rivojlanishiga salbiy ta'sir qiladi.

Ushbu muammoni hal qilish uchun o'qituvchilar tayyorgarligini quyidagi yo'nalishlarda shakllantirish lozim:

1. **Tizimli yondashuv** – kasbiy kompetentligining barcha tarkibiy qismlarini bir tizim sifatida ko'rib chiqish.
2. **Muammoli ta'lim texnologiyalari** – muammoli vaziyatlar asosida o'qitish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish.
3. **Fanlararo integratsiya** – ta'lim jarayonida fanlararo bog'liqlikni ta'minlash orqali ijodiy yondashuvni shakllantirish.

1-jadval: Ijodiy kompetentligini rivojlantirishda asosiy yondashuvlar

Yondashuv turi	Tavsif	Natijalar
Tizimli yondashuv	Bilim, ko'nikma va tajribani yagona tizim sifatida shakllantirish.	O'qituvchilarning kasbiy mahorati oshadi.
Muammoli ta'lim texnologiyalari	Muammoli vaziyatlar asosida darslarni tashkil qilish.	Mustaqil fikrlash va ijodiy qaror qabul qilish rivojlanadi.
Fanlararo integratsiya	Turli fanlarni bir mavzu atrofida birlashtirish.	Ta'lim mazmunining yaxlitligi ta'minlanadi.

Kasbiy-ijodiy kompetentligini rivojlantirishni quyidagi bosqichlarda amalga oshirish tavsiya etiladi:

- Bilimlarni shakllantirish** – kasbiy kompetentligining nazariy asoslarini o'rgatish.
- Amaliy faoliyatni shakllantirish** – o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga yo'naltiruvchi dars shakllarini ishlab chiqish.
- Refleksiya bosqichi** – o'z faoliyatini baholash va takomillashtirish yo'llarini aniqlash.

O'zbekiston ta'lim tizimida ijodiy kompetentligini rivojlantirish uchun milliy pedagogik qadriyatlarni hisobga olish zarur. Mahalliy o'quv materiallari va didaktik vositalar orqali o'qituvchilarni o'z madaniyati va tarixiga asoslangan holda ijodiy yondashuvga jalb qilish mumkin. Shuningdek, milliy ertaklar, xalq og'zaki ijodi va san'at namunalarini dars jarayonida qo'llash ijodiy fikrlashni rivojlantirishning samarali vositalaridan biridir.

Kasbiy kompetentligini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida boshlang'ich ta'lim jarayonining muhim qismidir. Ushbu muammoni hal qilish uchun zamonaviy yondashuvlar, innovatsion metodlar va milliy qadriyatlarni uyg'unlashtirgan holda ta'lim tizimiga joriy qilish lozim. Shuningdek, bu jarayonni tizimli va bosqichma-bosqich tashkil etish asosida pedagogik jarayon samaradorligini oshirish zarur.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish uchun quyidagi nazariy qoidalar asos bo'ladi. Boshlang'ich sinflarda bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini ijodiy yo'l bilan rivojlantirish samaradorligining psixologik omillari quyidagilardan iborat: topshiriqlarning to'g'riligi, ularning yuqori motivatsiyaliligi, kognitiv funksiyalar, to'g'ri aqliy fikrlash va kuch.

Bo'lajak o'qituvchilarning ijodkorlikni rivojlantirish uchun metodikalardan foydalanish samaradorligi bir qator talablarni bajarishga bog'liq. Ta'lim dasturlari ijodiy boshqaruvning samarali va tegishli maqsadlarni ta'minlashi kerak. Muammoli vaziyatlardan foydalanish optimal aqliy faoliyat uchun zarur texnika hisoblanadi.

Tafakkurning ijodiy tomonini rivojlantirish kelajakdagi o'qituvchining ijodiy rivojlanish samaradorligi ko'rsatkichidir. Muammoning tavsifi (muammoli vaziyatni amalga oshirish), tegishli ma'lumotlarni tanlash uchun o'z mezonlaringizni ishlab chiqish va yechimlarni topish uchun zarur bo'lgan g'oyalarni ishlab chiqish – ijodiy tafakkur rivoji uchun muhim hisoblanadi. Ushbu fikrlarni aniqlash va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, boshqa fikrni ishlab chiqish, aqliy jarayonlarni mashq qilish; buyurtma berish, masshtablash, solishtirish va yaratish kabi ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish zarur.

Kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirish yo'li – o'z-o'zini anglash, fikrlash, o'z taqdirini o'zi belgilash va o'zini o'zi boshqarish kabi sohalarda o'z-o'zini anglashning mustaqilligidan iborat.

Bo'lajak boshlang'ich maktab o'qituvchilarining kasbiy o'zini-o'zi namoyon qilishi insonning erkinlikka bo'lgan intilishi va erkin odamlar bilan muloqot qilish orqali o'zini-o'zi anglash zarurligini aks ettiradi. O'quv jarayoni haqida batafsil ma'lumotni tashkil qilish turli lavozimlarni to'ldirish va oshirishda samarali bo'ladi. Loyihaning tashqi va ichki dunyosida yangi tajribalar yaratishda ijtimoiy muhit va o'zgarishlar muhim ahamiyatga ega.

Ijodiy o'z-o'zini ifoda etish kelajakdagi boshlang'ich sinf o'qituvchilarining oddiy ishdan mukammal ishga o'tish, ichdan tashqariga chiqish va mehnat xatti-harakatini bilish qobiliyatini namoyish etadi. Ijodiy o'z-o'zini namoyon qilish – bu boshqalar uchun o'zini ko'rsatish emas, balki kelajakdagi o'qituvchining o'sishi, uning shaxsiy bilim, tushunish va faoliyat qobiliyatidir. U o'z ishini va o'zini rivojlantirishni o'zgartirib, o'zining "men" ini ifodalovchi shaxsga aylanishi mumkin.

O'quv dasturi fan va amaliyotning "rivoji" deb ataladi, o'quv materiallari esa ilmiy va texnik bilimlarni qayta ishlash hisoblanadi. Amaliy ta'lim dasturlari o'quvchilarning ijtimoiy faoliyatda, mehnatda va boshqa turdagi faoliyatlarda muvaffaqiyatini ta'minlaydigan bilim, ko'nikma, malaka, intellektual va amaliy faoliyatning umumiy usullarini yaratishga qaratilgan maqsadga ega. Ushbu ta'lim modelidan foydalanish turli kasbiy ishlarda kasbiy va maxsus ko'nikmalarni o'rganish uchun juda foydali.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'z-o'zini rivojlantirish metodlari quyidagi tamoyillarga asoslanadi: dastlab shaxsiy ustuvorliklar va o'quvchilarning o'zini-o'zi qadrlashi kasbiy faoliyatga tegishli deb hisoblanadi. Dasturda odamlarning ma'naviy rivojlanishi va ijodiy tabiatiga e'tibor qaratilgan.

Asosiy vazifalar: talabalar dunyodagi ijodiy o'zgarishlarning gumanitar fanlarini va "inson–muhit" tizimidagi munosabatlarning integratsiyalashuvini tushuna oladilar; ijodkorlikni saqlash va rivojlantirish. Ta'lim modelidagi yangi toifalar asosiy ko'nikmalar, asosiy malakalar va asosiy faoliyat usullaridir. Ularni amalga oshirish ta'lim majmualariga yo'naltirilgan ushbu sifat komponentlari bilan ta'lim standartlarining yangi mazmunini talab qiladi. Zamonaviy sharoitda kasbiy mahoratni ijodiy yo'l bilan rivojlantirishning tabiati va xususiyatlari ularni qo'llashning asosiy maqsadlarini belgilaydi.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy shaxsini o'qitishni loyihalash, metodlarni aniqlash, o'qitishni boshqarish, mazmuni va texnologiyasi tizimini qurish dasturi sifatida rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Ta'lim maqsadlarining ifodasi o'quvchilarning kreativ fikrlash va kasbiy qobiliyatlarini yaratish, o'z taqdirini o'zi belgilash, o'z-o'zini o'rganish, o'zini-o'zi boshqarish va o'zini-o'zi nazorat qilishdan iborat.

Ta'lim jarayonining mazmuni va tashkil etilishi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining individual psixologik xususiyatlari va o'z-o'zini yangilashga bo'lgan ehtiyojini hisobga oladi. Ijodiy ta'limga yo'naltirilgan tayyorgarlik darajasi ta'lim dasturlari va pedagogik texnikani joriy etish zaruratiga asoslanadi, shuningdek, bo'lajak o'qituvchining ijodiy shaxsini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ijodiy ta'lim darajalari insonga yo'naltirilgan dasturlar va o'rganish usullari orqali ijtimoiy madaniyatga mos keladi. Darhaqiqat, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy mahoratini kreativ yo'l bilan shakllantirishning eng muhim yo'li ijodiy jarayon va natijalarga asoslangan kreativ ta'lim hisoblanadi.

Kasbiy ta'limda o'zaro ta'sir darajasi muhim ahamiyatga ega.

- *Birinchi* – tinglovchilar bilan o'zaro munosabatlarning dastlabki darajasi bo'lib, fikr-mulohazalarga yordam berib, o'qituvchi natijalarga ko'ra hamkorlikni tuzatadi.
- *Ikkinchi* – sinf faoliyatini optimallashtirish darajasi. Bu rejalashtirish, ongli tanlovlar va o'qituvchilarga tanish bo'lgan o'qitish mavzulari, usullari va formatlarining to'g'ri aralashmasidan boshlanadi.
- *Uchinchi* – evristik daraja bo'lib, bu tomoshabinlar bilan "jonli" muloqot qilish uchun ijodiy usullardan foydalanish imkonini beradi. To'rtinchi – o'qituvchilarning autonomiyasi.

Kasbiy va konstruktiv usullarda dars beradigan, insonparvar va ijodiy yo'llar bilan ishlaydigan o'qituvchilar mustaqil va mazmunli o'rganish uchun eng yaxshi amaliyotlarni taqdim etadilar. Talabalar va ijodiy ta'lim dasturlari ularning akademik va kreativ guruhlari qiziqishini rag'batlantiradi. Ichki hamkorlik jarayonlarini namoyish qilishni qo'llab-quvvatlaydi hamda talabalarni innovatsion va ijodiy o'quv materiallari bilan ta'minlaydi.

Kasbiy va ijodiy ta'limning asosiy texnologik usullari quyidagilardan iborat:

- o'qishga bo'lgan muhabbat;
- talabani o'z-o'zini o'zgartirish va ijodiy rivojlanishga qodir shaxs sifatida so'zsiz hurmat qilish va ijobiy qabul qilish;
- ijodiy faoliyatga asoslangan ta'lim fikrlash;
- o'qituvchilarning ijodiy ta'limga samimiy yordami, e'tibori, qo'llab-quvvatlashi va ma'qullashi;
- axborotni boshqarish texnologiyasidan foydalanish.

Jamiyatning ma'naviy va ijtimoiy-ijtimoiy rivojlanishining eng muhim usuli bu ijodiy yo'l bilan ta'lim berish bo'lib, uning asosiy maqsadi ijodkor shaxslarni yetishtirish hisoblanadi. O'qituvchi faoliyatining eng muhim bo'g'ini ijodiy muloqot hisoblanadi. Bilimlarni ijodiy yo'l bilan rivojlantirish uchun o'qituvchilar o'zlarining ijodiy kompetensiyalarini, malakalarini va raqobatbardoshligini doimiy ravishda oshirib borishlari kerak.

Tadqiqotchilar tomonidan berilgan ta'riflar orasida "kasbiy kompetensiya – bu o'zining pedagogik faoliyatini yetarli darajada yuqori ko'rsatkichda amalga oshiradigan, talabalarga ta'lim va tarbiya berishda barqaror yuqori natijalarga erisha oladigan, yuzaga keladigan muammolarni mustaqil ravishda hal eta oladigan va o'z faoliyati natijalarini baholaydigan o'qituvchi" degan ta'rif ham mavjud.

Zamonaviy jamiyat talaba va o'ziga nisbatan shaxsiy va insonparvarlik pozitsiyasini egallashga qodir, talaba shaxsini rivojlantirishni asosiy maqsad qilgan, ijodkorlik qobiliyatiga ega, o'z-o'zini rivojlantirish va kasbiy o'zini-o'zi tarbiyalashga intiladigan o'qituvchilarga muhtoj hisoblanadi. Shu sababli pedagog-o'qituvchining psixologik-pedagogik kompetensiyasini oshirish muammosi bugungi kunga qadar ham o'z dolzarbligini yo'qotmagan.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish metodikasini shakllantirish, oliy ta'lim muassasalarida ularning ijodiy va shaxsiy kamolotini ta'minlash uchun zarur pedagogik shart-sharoitlarni yaratish zarurligini taqozo etadi. Talabalar ijodiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik asoslarini ishlab chiqish, psixologik-pedagogik sharoitlarini aniqlash va ularda ijodiy kompetentligining shakllanganlik darajasini aniqlovchi mezonlarni asoslash muhim ahamiyatga ega. Amalga oshirilayotgan pedagogik

faoliyat turlarining xilma-xilligini hisobga olgan holda, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy-ijodiy-pedagogik kompetentligini rivojlantirish metodikasini ma'lum bir tizim sifatida, bir-biri bilan o'zaro bog'liq bo'lgan ko'plab kompetentliklarni alohida ajratib ko'rsatish mumkin degan xulosaga kelish mumkin. Misol uchun: o'quv-uslubiy, tashkiliy, ilmiy-tadqiqot, AKT kompetensiyasi, o'z-o'zini tarbiyalash kompetensiyasi va boshqalar.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa o'rnida aytish joizki, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-ijodiy kompetentligini rivojlantirish ta'lim tizimi oldida turgan dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi. Ushbu muammoni hal qilish uchun tizimli yondashuv, zamonaviy metodlarni joriy etish va innovatsion didaktik materiallardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida kompleks yondashuvni talab qiladi. Zamonaviy metodlarni joriy etish, ta'lim mazmunini boyitish va innovatsion texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy kompetentligini rivojlantirishning metodologik yondashuvlari, tamoyillari va bosqichlarini aniqlash hamda ulardan samarali foydalanish ta'lim jarayonida muvaffaqiyatga erishishning muhim omillaridan biridir. Bu esa nafaqat o'qituvchilarning ijodkorligini oshiradi, balki o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. <https://lex.uz/docs/5013007>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" PF–60-son Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF–4947-son Farmoni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. – T.: 2017-yil, 6-son, 70-modda.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PF–5847-son Farmoni.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-oktabrdagi "Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PF–6097-son Farmoni.
6. Abduraxmonova N.A. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida. *Educational Research in Universal Sciences*, 2023.
7. Baltamuratova A.P. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining ijodiy faoliyatini tashkil etish. *ORIENS*, 2023.
8. Berdieva M.B. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslari. *Dissertatsiya*. TDPU. – T.: 2025-yil.
9. Berdikulova N.E. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda innovatsion va integratsion texnologiyalarni takomillashtirish. *Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati*. Samarqand davlat universiteti, 2023.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.